

ID-DAQQAQA TA' DARI

Karmnu t-twil kien iħobb jindieħes magħna u jħarref xi haġa li ġralu ma' tul ħajtu li ma kenitx bogħod mis-sebħin sena.

“Fejnu d-daqq ta' dari fl-ibliet? niftakar li qalilna darba waħda. Kieku qatt tisma' min idoqq il-lum. Mhux daqq ta' pjanu, ġħax dak loġħob tan-nisa. Daqq ta' strumenti veri, vjolini, kitarri, kurnetta, klarinett, tanbur. Dari daqq fil-ġħodu u fil-ġħaxija kullimkien. Wara l-bwieb daqqaqa kull ħin u kull waqt, issa ġħax ħelset waħda, issa ġħax ġħammadet, issa ġħax rebħu kawża, issa ġħax ġħie r-raġel minn barra, issa ġħax it-tifel ġħadda mill-ezami, issa ġħax ħa l-quddiesa, issa festa ta' niċċa, issa ġħax il-Ġħid, u sejra dejjem. U frattant in-nies tisma' d-daqq kienet titfarragħ u min idoqq jaqla' x'jiekol. Jien, kompla Karmnu, tgħallimt indoqq il-vjolin fi żmien li l-ħwienet tad-duwi Balli, kienu lejl u nħar bl-isqallin idoqqu l-arpa, il-vjolini u l-kitarri. U swieli, smajtx! bdejt bil-Marjannina Stammalata u f'qasir żmien stajt ninbarka fuq tal-gwerra ma' erba' Sqallin li ġħallmuni l-kurnetta u ġħamluni raġel, ġħax dort nofs id-dinja a qlajt il-flus bis-sengħa li tawni.

Mita sbarkajt minn fuq id-*Defens* sibt malajr xogħol mal-banda ta' Indri, u ma' tulek ja sena, bejn il-festi tan-niċċ, bejn xi ġħors barra mill-belt, daqq ġħand in-nies, u daqq fil-festi kbar, kont indabbarha ġħmieli.

Ġħar-rasi kont naħdem ukoll.

Fil-ġħodu kont nasal wasla sal-barrakka t'isfel fejn kont insib qatigh nies battala li kienu baħħru bħali, iħarsu dejjem lejn il-baħar b'xi tromba miksuba minn jaf kif u jagħmlu l-imħatri fuq il-vapuri barra l-ponot. “Dak faħħami minn Kardif ġħal Eniò, dak taċ-Ċumnija safra ġħej mill-Baħar l-Iswed bil-qamħ ġħaċ-Ċisk, dak bark minn Susa biż-żejt ġħal Parelli, dik biċċa tal-gwerra ġħejja minn Ġibiltà. Iva = lè, ... lili ma tmerinix... min jilġħab imħatra?... Min hemm ninzel sad-Dwana fejn kelli gwardjan ħabib tiegħi li jaf kull min ġħie minn barra u fejn joqġħod.

“Taf? dal-ġħodu wasal Ġuzê l-Gadraj mil-Lixandra, naħseb li ġħieb erba' ħabbiet miegħu ġħax ilu hemm mas-sitt snin. Joqġħod il-Birgu, Strada Bongornu”.

Telf ta' żmien xejn, dġħajsa ġħal San Lawrenz.

Ġuze l-gadraj? Dak il-bieb bil-gradat tal-ħadid—wasal mas-sebħ. Grazi.

—Inhabbat. Min hemm?

“Jien ġejt nifirhilkom. Se' ngib il-sħabi jdoqqulek, għax fraħna wisq. Nifraħlek sur Guzê, Alla tak grazzja li wasalt bis-Sliema. Ilna nistennewk, il-ġimgha kollha nistaqsi jekk wasalx il-vapur. Hsiebna dejjem fil-ħbieb”.

—Ha ma rridx daqq. Kemm intom? ħamsa? aqbad uqitejn, ħa. Saħħa wisq.

—Il-ġhada l-ġwardjan malli nasal iġhidli. Ara dik ir-Royal Oak, ġejja miċ-Caina, ilha sentejn ma tidher. Hemm fuqha ħafna Maltin.

—“Naf xi tnejn, saħħa”.

—U b'ġirja waħda għad-dar ta' Pupul Caruana, Balznetta.

—Bup. Bup...

—Minn hemm, dat-taħbit kollu?

—Jien majjist. Ġibtlek bxara tajba.

—Jaqqaw?

—Żewġek wasal—għadu kif daħal fil-port; ġejt bla nifs għax naf kemm ilek tistennieh.

—Fħajjiet Alla. Hā Dadda tiegħi nofs biċċa x'jixrob tal-bxara. Isa libbes lil ħuk ħalli mmorru nieħdu dgħajsa l-mol tal-Kurċifiss, ħalli jarana qabel jinzel.

—Grazzi, majjist wara nofs inhar nigi ma' sħabi ndoqqulek daqqa kif jixraq.

—Iva ejjew daqs kemm ilu nieqes, jaħasra.

U l-ġurnata ġewwa.

Is-sur Salv, il-pirkratur, Alla jatih il-ġenna, kien joġġhod hdejna u mita tintrebaħ xi kawża mgħawġa kien dlonk iġħarrafni.

—“Rebħitha bl-ispejjes u kollox, Carolin, ara x'tinkedd Mananni wara li nefqet ruħha.”

—Ġirja waħda għand is-sa Carolin.

—Sa' Carolin ġejna nifirhulek minn qalbna. Haqqekx erba' valziet mill-isbaħ? Kullħadd kuntent li rbaħtha. Daqs kemm kellek raġun!

—Iva doqqu, ħalli jaqsam qalbu min jobġħodna. Doqqu ħalli tara min jien Mananni, u li flus għandi aktar milli taħseb hi. Ha ħalli tifilħu ddoqqu.

—U xorb u flus u xi ħaġa x'nomogħdu wkoll.

Dik ħajja.

—Sur Gann, it-tifel għadda, sejjer inzerzaqlek polka ma-żurka kif naf jien.

—Le Karm, wara l-bieb ma rridx daqq. Ha, għalik u għal sħabek u mur doqq xi haġa quddiem l-Istatwa tal-Karmnu għax dik talbet għalija.

—U dawk il-bawxati fl-irħula. Għors għand xi gabillott gwapp. Daqq minn filgħodu sa filgħaxija. [kel bix-xaba', xorb, tazza wara l-oħra, u l-ħaddara tgħajjat u taqbeż—Kull-ħadd ma' tiegħu, qabbizija, in-nisa bezzun — u aħna, Qum-pappa, doqq u kul u ixrob.

—U biċtejn minn għand Marozz tal-ġwies għax kellu l-ewwel tarbija, u tletin biċċa fl-ewwel tas-sena f'dawra tal-belt. Daqq taċ-ċajt, għax malli jħallsuk iddoqq tar-Regina u tmur għal xogħlok.

U fil-Karnival dik il-parata ta' fil-għodu? Kelli t-tifla ż-żgħira tlibbisa ommha ta' għarusa u tgħallima titfa' l-bews u aħna nonfħu fl-inħajjes u sħabna jħabbtu l-għowwied u l-gabarrè dejjem mimli u l-qasma f'ras ir-Randan tkun biż-zejjed biex iżzommna sal-Għid il-Kbir.

Ftit ftit kollox beda jonqos, l-aħbar ta' min ġiè mis-safar b'diet tasal qabilna, tiġi mis-safar ma saretx haġa aktar tal-ferħ. Min għandu tarbija ma jridx daqq, irid żieda fil-paga, min rebaħ kawża jkollu ħsiebu kif ser iħallas bi spejjes tal-qorti, u jekk tgħidlu ser indoqqulek, jibgħatek għand il-friegħen.

Wara l-banda tar-ram thajru l-vjolini u l-kitarri, niftakar il-ġemgħa *taz-zigilo* li spiċċat fix-xejn u wasalna għal għomi taż-Żejtun li jdejqulek qalbek. U min baqa' u la hu għama u l-anqas hu miż-Żejtun u l-anqas jaf idoqq.

“Kollox għadda u mar,” qal fl-aħħar Karmnu, għax it-tabakk tal-pipa ħarqu kolġu u l-mastka li szejnih ġibitlu ngħas.

—Xi rrid ingħid?— spiċċa biex qal. Is-snaġja kollha marru l-ura u n-nies bil-geddum is-sena kollha u minn kien jaqla' hamsa rbgħajja b'hiltu sab ruħu b'idu f'idu. Il-lum ma baqâx ħilief min jongor, min jaqta' l-blatt u min isewwi t-toroq, min kien idoqq biegħ l-istrument lil taċ-ċraret u daħal jaqdi xi faċenda.

Id-daqq baqa' fil-każini biss, għax barra qajla jdoqqu. Jien mita jkun hemm banda ninħall u ma nitqanqalx qabel tispiċċa. Dik il-hena tiegħi, għax tfakkarni fil-Marjannina li daqqajt bl-ewwel vjolin li kelli, fis-safar tiegħi, indoqq dejjem fuq il-baħar, u fi żmien Indri li għallimni kif naqla' x'niekoġ bil-kurnetta. Min jaf x'sar minnu Karmnu t-twil?